

Nr 305.

Av herr **Bagge m. fl.**, om åtgärder till förbättrande av jordbruket i Norrland.

Norrlandsproblemet har under de sista åren allt oftare och intensivare ställts under diskussion. Under krisåren hade det fått stå tillbaka för de svårigheter, som då hemsökte hela landet och påkallade exceptionella hjälpåtgärder. Sedan krisen nu, om man undantar Bohuslän och Västernorrlands län, övervunnits och efterföljts av en industriell högkonjunktur, som kan anses vara förhållandevis lika stark som depressionen, har Norrlandsproblemet åter aktualiserats. Förklaringen härtill ligger i öppen dag; i stor utsträckning har Norrlandsbefolkningen ställts utanför konjunkturförbättringen och kommit i ett relativt sämre läge än tidigare. »Det fattiga Norrland» har blivit ett uttryck, som med hänsyn till denna landsdels rikliga naturtillgångar borde vara oegentligt men som med tanke på befolkningens ofta karga och knappa levnadsvillkor har alltför mycket fog för sig. Att så långt sig göra låter söka utjämna skillnaden i levnadsvillkor mellan Norrland och övriga landsdelar måste därför bli en av statsmakternas allra viktigaste uppgifter i en sant nationell politik. Den omständigheten att människorna på hitsidan av Torne älv — såsom Helsingforstidningar efter ministerbesöket i Tornedalen konstaterade — leva i ett relativt högre »välstånd» än människorna hinsides gränsloden, bör visserligen vara oss en källa till tillfredsställelse, men den kan icke för oss i Sverige utgöra någon förevändning att icke söka på allt sätt förbättra norrlänningarnas läge så, att en materiell likställighet så långt möjligt och rimligt kan tillförsäkras utövarna av samma näringsfång oberoende av deras boningsort i landet.

Vid en närmare undersökning av Norrlandsbefolkningens läge konstaterar man snart, att ojämnheterna i levnadsvillkor i jämförelse med motsvarande yrkesgrupper i mellersta och södra Sverige främst gälla dem, som helt eller delvis livnära sig på jordbruk. Industrierbetarna i Norrland kunna påräkna ungefär samma inkomster som i jämförliga fack i det övriga landet; emellertid äro de ifråga om hushållskost ej lika gynnsamt ställda som arbetarna söderut, och även de bli lidande på det ofta abnormt höga skattetrycket. De norrländska skogsarbetarnas standard är även låg men deras nominella löneinkomster ligga dock något över medelnivån för hela riket. Vid ovanstående summariska jämförelse har avseende givetvis fästs endast vid dem, som haft arbete. Vad de arbetslösa beträffar, ligger problemet om hjälpåtgärder för dessa på ett annat socialt plan. Med hänsyn till nu pågående s. k. Väster-norrlandsutredningen och under eriran om att vi vid 1936 och 1937 års riksdagar i särskilda motioner framställt flera förslag till bekämpande av de utsatta områdenas kvardröjande arbetslöshet, vilja vi ej nu beröra den direkta

arbetslösheten, samtidigt som vi dock vilja framhålla att varje effektiv åtgärd att upphjälpa näringslivet i Norrland indirekt motverkar arbetslösheten. Vid bedömandet av läget för befolkningen särskilt i Norrlands jordbruks- och skogsbygder måste man räkna både med dold arbetslöshet och säsongarbetslöshet.

I förevarande läge finna vi det sålunda angelägnast att ansträngningarna företrädesvis bära inriktas på att förbättra jordbruksbefolkningens och överhuvud taget den egentliga landsbygdsbefolkningens utkomstmöjligheter. Utan att dess läge förbättras kan man icke tänka sig, att befolkningen i Norrland i sin helhet kan bli bättre situerad.

Så ingående som Norrlands näringsproblem under senaste år diskuterats och med hänvisning till de utförliga och klarläggande statistiska uppgifterna i den av statens jordbruksnämnd utförda s. k. Norrlandsutredningen (Statens offentliga utredningar 1937: 9) anse vi det obehövt att närmare ingå på ett försök att teckna det ekonomiska läget i Norrland. Vi åtnöja oss med att sammanfattningsvis ange följande fakta som utgångspunkt. Födelseåtalet i det övre Norrland och särskilt i Norrbotten är för svenska förhållanden mycket högt, vilket innebär att den genomsnittliga familje- och försörjningsbördan för en inkomsttagare där är större än i övriga delar av landet. Brukningsdelarna i det norrländska jordbruket äro synnerligen små, och åkerjordens produktivitet ligger av klimatologiska och andra skäl långt under de södra landsdelarnas. Jordbrukarnas inkomster liksom den genomsnittliga inkomsten för samtliga inkomsttagare understiga väsentligt riksnedeltalet. Jordbrukets räntabilitet är enligt i Norrlandsutredningen verkställda beräkningar avsevärt lägre än i det övriga Sverige och uppgår i Norrbotten ej ens till 1 procent. Jordbrukets skuldsättning är ej särdeles stor (den är dock mycket hög hos en del arrendatorer i övre Norrland) men de små intäkterna medge i regel ej utan ny skuldsättning mera omfattande förbättringsarbeten. Den lejda manliga arbetskraften ställer sig dyrare än i det övriga Sverige, något som skärper produktionskostnaderna för de jordbrukare, som måste anställa folk. Det samlade kommunala skattetrycket är trots skatteutjämning i visa fall nästan konfiskatoriskt, varigenom de små inkomsterna än mer krympa och behovstäckningen försvåras. Därtill kommer sådana statistiskt svåråtkämbara förhållanden som en vitaminfattig, mindre omväxlande diet samt — för en betydande del av befolkningen — ensligheten och de långa avstånden med alla deras kommunikationsproblem; för gränsbygden längst upp i norr tillkomma dessutom de komplikationer och svårigheter för den egna marknaden, som ha sin grund i gränshandeln; även om sjukvårdens alla besvärigheter och om den svåra men numera starkt dämpade tuberkulosen i Norrbotten bör i detta sammanhang erinras.

Mycket av Norrlands problem är en sektion av det stora, för hela landet brännande spörsmålet om landsbygdens avfolkning och dess många allvarliga sociala efterverkningar. Norrlandsproblemet bör därför också ses från denna vidare synvinkel. Ändock kan man ej underlåta att konstatera, att norrlänningarna och särskilt då norrbottningarna ogärna »utvandra» söder-

ut, ja, att de t. o. m. gärna stanna ute i den ensligaste bygd. Så länge denna berömvärda hembygdskänsla bevaras och jordbruket ej står inför någon överhängande fara att avfolkas, finnes det goda utsikter att man kan skapa större rikedom i jordbruksbygderna. Utan en viss befolkningstäthet kan nämligen en kommun ej få önskvärd välmåga, och en ökad välmåga i jordbrukskommunerna är hävstången till en ekonomisk lyftning av Norrland i dess helhet.

Redan nu vilja vi framhålla, att vi i hithörande motioner anse oss böra begränsa den av oss föreslagna hjälpen till Norrland att gälla blott de fyra nordligaste länen, d. v. s. Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Väster-norrlands län. Vi förbise härvid ingalunda, att förhållandena delvis eller lokalt kunna vara likartade i Gävleborgs län eller andra sydligare län. Genomsnittliga naturförhållanden, skattebördor och inkomstlägen göra det emellertid berättigat att begränsa den extra hjälpen till de ovannämnda fyra länen, icke minst om man fäster stort avseende vid möjligheten att lämna de sämst situerade jordbruksbygderna i Norrland ett så effektivt stöd som möjligt. I ett fall anse vi det motiverat att differentiera hjälpen även inom de fyra nämnda länen för att anpassa denna efter graden av behov.

Utgångspunkten för ett intensifierat norrländskt jordbruk måste vara det förhållandet, att Norrland till största delen alltjämt är ett s. k. underskotts-område. Målet måste vara att söka åstadkomma att Norrland i större utsträckning än hittills själv kan tillgodose sitt eget livsmedelsbehov och främst inrikta sin produktion på de områden, där Norrland med fördel kan göras mera självförsörjande. Vidare måste beaktas, att produktionen även inriktas på att söka utfylla brister i den norrländska befolkningens diet i syfte att därmed bidra till folkhälsans stärkande.

Vid en hjälpaktion till förmån för Norrlands jordbruk synes det oss, som om staten med försiktighet bör gå fram vid stödjande av och uppmuntran till kolonisering. Detta spörsmål torde dock komma i en bättre och tillförlitligare belysning, när den pågående egnahemsutredningen sannolikt under detta år blir färdig med sitt arbete, och i avvaktan härpå, skola vi nu icke närmare ingå eller ställa några yrkanden ifråga om detta spörsmål. Med hänsyn till den sannolika befolkningsutvecklingen, som kan medföra en fortsatt sugning från jordbruket till industrien, liksom med hänsyn till att en framtida befolkningsminskning i landet sannolikt måste återverka på konsumtionens och därmed även produktionens omfång, synes det oss icke försvarligt att tänka sig en lösning av Norrlands problem genom att där i större skala anlägga nya jordbruk, d. v. s. i den del av landet, där produktiviteten på grund av naturförhållanden måste bli jämförelsevis låg. Detta innebär dock icke, att icke i vissa lämpliga fall och av särskilda orsaker även nybildning av jordbruk kan vara ett önskemål. Tyngdpunkten måste under alla förhållanden läggas därpå, att man skapar bättre betingelser för de jordbruk, som redan finnas, och att den önskvärda nyodlingsverksamheten företrädesvis må avse att utvidga de små jordbruken och därigenom vidga underlaget för deras bärighet. Såvitt icke jordbruket i form av småbruk

drives vid sidan av annat tillförsäkrat arbete, främst då skogs- och flottningsarbete, och i denna form fyller en viktig funktion, måste programmet vara att skapa en verkligt självförsörjande bondeklass även i Norrland. Jordbruksbildningen i denna landsända måste med andra ord anpassas efter de viktiga förändringar, som jordbruksproduktionen under och efter jordbrukskrisen undergått. Jordbruket bör, där det ej är blott en stödjepunkt för skogs- och flottningsarbete, kunna bereda en familj full försörjning. Naturligtvis kan detta program icke realiserats i en handvändning, men det bör klart fixeras och tjäna som riktpunkt för en på lång sikt planerad statlig jordbrukspolitik.

Naturligtvis förbise vi icke, att staten redan vidtagit många mycket betydelsefulla åtgärder till förmån för det norrländska jordbruket och i fråga om anslag ofta ställt Norrland i en särklass. Sist kom denna statsmakternas hjälpvilja till uttryck i samband med behandlingen vid fjolårets riksdag av jordbruksregleringen, varvid man via jordbrukets prisregleringsfond sökte bereda de norrländska jordbrukarna ökad kompensation för de olägenheter, som de i vissa hänseenden haft av jordbruksregleringen. Vad riksdagen hittills beslutat i detta avseende kan emellertid ej betraktas som tillfyllest för att möjliggöra att det ovan uppställda programmet realiserats.

Bland åtgärder i den angivna riktningen vilja vi särskilt nämna ökat stöd åt nyodling m. m. genom höjning ej blott av anslagsbeloppet utan även av maximibeloppet per hektar vid beviljandet av statsbidrag. Härvid bör avseende särskilt fästas vid att förbättringsarbetena avse verkligt produktiv mark. För att utvinna ny odlingsbar mark eller dränera vattensjuk mark böra vattenavledningsarbeten i vida ökad utsträckning understödjas. För att uppmuntra till ökad odling av foderväxter och i detta hänseende göra Norrland mer oberoende av inköp av fodermedel och kraftfoder bör användningen av konstgödsel stimuleras genom statsbidrag. För att åstadkomma en rationell vård av jordbrukarnas skogar bör statsbidragen lämnas även till röjningsgallring, och skogsdikningsarbeten ytterligare uppmuntras. För att avhjälpa de dåliga ekonomibyggnaderna i fjällbygderna och den fattiga gränsbygden mot Finland bör anslaget till ladugårdsförbättringar höjas. För att ge bondgårdar och lägenheter en vackrare och trivsammare inramning och berika kosthållet bör även anläggandet av hemträdgårdar uppmuntras.

I samtliga dessa hänseenden föreslå vi i sammanhörande motioner extra anslag. Enligt vår mening är det påkallat att under riksstatens nionde huvudtitel — på sätt som i viss utsträckning redan skett — antingen uppföra anslag enbart till Norrland eller också uppdelas anslag i ett anslag för Norrland och ett för landet i övrigt, därvid särskilda och förmånligare bidragsvillkor av oss i ett par fall föreslås beträffande det norrländska anslaget.

Likaså vilja vi understryka vikten av att Norrlands försöksväsende på allt sätt främjas och utvidgas. De många utomordentligt gynnsamma resultaten av det hittills bedrivna praktiskt vetenskapliga arbetet, särskilt på växtförädlingens område, äro det bästa argumentet härför, och i en särskild

motion påyrka vi en förstärkning av det ordinarie anslaget för att intensifiera Norrlands försöksväsende.

Av stor vikt är även att jordbrukets utbildningsfråga vinner sitt rätta beaktande, så att jordbruksteknikens framsteg allmännare kunna tillgodogöras i det norrländska lantbruket. Som ett viktigt led här föreslå vi ett extra anslag till studieresor för norrländska jordbrukare.

Utomordentligt betydelsefull ter sig frågan om en ändamålsenlig jordddelning. Jordstyckningen har i Norrland gått alltför långt i parcellering och starkt minskat antalet självförsörjande bondejordbruk. Synnerligen oförmånligt ha sönderstyckning, oftast i samband med arvskiten, av redan förut små gårdar många gånger kunnat verka. Befogade anmärkningar kunna i åtskilliga fall även riktas mot de principer, som tillämpats vid skapandet av de senaste årens arbetarsmåbruk och enligt vilka dylika småbruk bildats, som ej kunna föda en familj och ej heller äro så belägna att de kunna förenas med garanterat arbete utom gården. Efter ikraftträdandet av den nya jorddelningslagen, vilken strängare än tillföre uppställer krav på egendomens bärighet, kan hela denna fråga ej gärna på nytt upptagas utan att erfarenhet av lagens verkningar först inväntas, men man kan ej nog starkt understryka det angelägna i att våra lantmätare vid sina jorddelningsförrättningar beakta de sociala vådorna av att otillräckliga jordbruk tillskapas.

Genom undan för undan ökade anslag i den ordinarie vägbudgeten ha statsmakterna sökt tillgodose Norrlands synnerligen starka behov av nya eller förbättrade vägar, däribland enskilda utfartsvägar. Utan att i detta sammanhang taga ställning till avvägningen av de för olika väganslag behöfliga medelsanvisningarna vilja vi inskräpa vikten av att de avlägsna gårdarna i snabbara takt förbindas med den tätare bebyggelsen och liksom bringas närmare kulturbygden. Såsom vi i en särskild motion föreslå finna vi det starkt motiverat att omedelbart fullfölja redan gjorda, gynnsamt utfallna försök med byggande av enklare vägtyper, vartill bidrag med större frihet än eljest skulle få utlämnas av länsstyrelserna. Därigenom skulle för en billigare kostnad åtskilliga jordbruk kunna få utfart och såmedelst möjligheter att lättare avyttra sina produkter.

Otvivelaktigt torde via jordbruksregleringen ett starkare stöd kunna beredas de norrländska jordbrukarna. I avvaktan på regeringsproposition skola vi dock icke nu framlägga några förslag härom.

Norrland är visserligen i ganska stor utsträckning redan elektrifierat. Likväl få ännu många mera avlägset belägna trakter avvara elektriskt ljus och elektrisk kraft. Det synes vara ett allmänt kulturintresse att staten bringar dessa trakter hjälp för att tillgodose detta behov, vartill kostnaderna eljest bli för befolkningen alltför betungande och avskräckande. I en särskild motion påkalla vi utredning härom.

Såsom vi ovan framhållit, är en lättnad i den f. n. oftast orimligt höga kommunalbeskattningen ett livsvillkor för Norrland. Ehuru stark kritik kan riktas mot och omedelbara ändringar vore önskvärda beträffande principerna

för den kommunala skatteutjämningen, skola vi dock med hänsyn till pågående utredning och i avbidan på kommunalskatteberedningens förslag nu avstå härifrån. Vi vilja endast mera allmänt framhålla, att det härvid kanske är ännu viktigare att — genom ökat produktivt liv och välståndshöjning — söka öka skatteunderlaget i kommunerna än att *uteslutande* lita till en effektivare skatteutjämning; det senare får med andra ord ej undanskjuta det förra.

Riksdagen har tidigare sysslat med och även från vårt håll ha förslag väckts om att uppmuntra till anläggande av småindustri, hantverk m. m. i Norrland. Också i detta hänseende torde Norrland vara ett underskottsområde, vadan trots befolkningsglesheten en marknad finnes för alster från dylika tillverkningar. För att åstadkomma välstånd i en bygd och för att stärka dess motståndskraft vid en kris måste förekomsten av en utbredd småindustri anses som en av de bästa garantierna. Då denna fråga torde behandlas vid några nu pågående utredningar — bl. a. av Västernorrlandsutredningen och arbetslöshetskommittén — vilja vi här åtnöja oss med att understryka vikten av att även detta spörsmål blir föremål för allt beaktande.

Även om vi här företrädesvis uppehållit oss vid jordbruket, förbise vi ingalunda att problemet om Norrlands framtid mest och ytterst avhänger av landsdelens skogar och gruvor samt de därpå baserade exportindustrierna. För Norrbottens vidkommande och med hänsyn till dess stora nativitetsöverskott är det dessutom ett livsvillkor att förädlingsindustrier anläggas, vilka kunna bereda utkomst för den växande befolkningen; ett alternativ är visserligen ökad utvandring söderut, men en minskning av befolkningen kan bli liktydig med en utarmning av bygden. Hänsyn måste dessutom alltid tas till att Norrbotten är en gränsbygd. Sociala skäl kunna härvid nödvändiggöra statliga inskridanden, som eljest icke kunna anses tillrädliga. Vad tanken på ett förädlingsverk beträffar, måste, oavsett andra skäl, den nya riksskogs-taxeringen bli avgörande för ställningstagandet. Vad angår förslaget om anläggande av ett järnverk i Norrbotten, torde utredningen härom vara att emotse med det snaraste. Under sådana förhållanden måste en avvaktande hållning t. v. intagas, i bestämd förhoppning att slutförandet av ifrågavarande undersökningar ej dröjer så länge att svårigheterna under tiden bli norrbottensbefolkningen övermäktiga.

Den omfattande och allsidiga hjälp till Norrland, som vi finna av nöden och varom vi i en serie motioner redan nu framlägga vissa förslag, motiveras ej blott av Norrlands speciella förhållanden och nödvändigheten att i största möjliga mån bringa dess befolkning i ekonomisk och social paritet med befolkningen i det övriga landet. Den är även en gärd av rättvisa mot alla strävsamma människor i de stora viddernas land, som böra erhålla bevis på den samhörighetskänsla, som inbyggare i andra landsdelar hysa för dem. Den är dock framför allt ett slags clearing mellan den stora del av nationalinkomsten, som hänför sig till den norrländska exportindustrien, och den norrlandsbefolkning, som på grund av förhållandenas makt ej direkt kan profitera av Norrlands naturrikedomar utan får leva under torftiga levnadsbe-

tingelser. En större återbäring till Norrland kan ske, men den bör företrädesvis lämnas för produktiva ändamål och i form av hjälp till självhjälp.

Med avseende å det övriga landets intäkter från Norrland vilja vi erinra ej blott om den stora del i vår produktion, som den norrländska industrien har, och rörande vars storlek en enskild utredning enligt vad det sagts snart lär vara att vänta, utan även om statens järnvägars just nu enastående inbringande fraktavtal med malmbolaget, varigenom statsverket både direkt och indirekt (se finansplanen sid. 48) tillföres en betydande inkomst, vilken minskar skatteunderlaget i vårt hårt skattetyngda nordligaste län.

* *

*

I denna motion vilja vi utöver framhållandet av dessa allmänna synpunkter framställa yrkanden rörande anslaget till nyodling, betesförbättring, stenröjning och jordkörning å ofullständiga jordbruk.

Som vi ovan framhållit måste ett väsentligt led i ett rationellt jordbruksprogram för Norrland vara att genom grundförbättringar påskynda utvidgning av ofullständiga jordbruk. Fördenskull anse vi det starkt motiverat att utfeslutande till förmån för de fyra nordligaste länen företa en höjning av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget å 2,000,000 kr. till nyodling m. m.; den höjning av beloppet med 50,000 kr., som Kungl. Maj:t föreslagit, finna vi med hänsyn till det av oss uppställda syftemålets betydelse otillräcklig, helst som intet i departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet antyder att just det norrländska småbrukets intressen dikterat det högre äskandet. En stegring av anslaget till de fyra nordligaste länen synes desto viktigare, som hushållningssällskapen därstädes hittills ej tillnärmelsevis varit i stånd att kunna tillgodose det bidragsbehov, varom mängden av inliggande ansökningar vittnat.

Vi vilja särskilt framhålla det angelägna i att nyodlingen främst bör inriktas på verkligt produktiv mark.

För att på verksammaste sätt stödja utvidgningen av den odlade arealen å de små brukningsdelarna i det övre Norrland synes det oss ändamålsenligast att ifrågavarande anslag uppdelas i tvenne poster: en avseende de fyra nordligaste länen och en avseende landet i övrigt. Vid avvägningen av anslagsbehovet för de bägge områdena ha vi gått så till väga, att vi ökat de bidragsbelopp, som genomsnittligt utbetalats under kalenderåren 1936 och 1937, för det övriga landet med cirka 25 procent och för de fyra nordligaste länen med 100 procent; tilläggas må att riksdagen åren 1935 och 1936 beviljade för ändamålet 1,500,000 och år 1937 1,950,000 kr. och att vi med höjningen med en fjärdedel åsyfta att ge det övriga Sverige den anslagssumma, som utan ändring av fördelningen på de två områdena eljest vore att påräkna efter anslagets höjning till 2,000,000 kr. Statsbidragens fördelning har enl. uppgift på olika anslagsändamål och olika län under åren 1936 och 1937 varit följande:

Statsbidrag till jordförbättring å ofullständiga jordbruk.

Siffrorna inom parentes gälla 1936, övriga 1937.

	Nyodling		Betesförbättring		Stenröjning		Jordkörning	
Stockholms län, o. stad	(6,200)	7,670	(14,250)	11,900	(2,500)	3,670	(2,750)	1,500
Uppsala län	(3,500)	2,000	(4,500)	3,000	(1,290)	2,480	(200)	—
Södermanlands län	(710)	290	(6,830)	11,540	(570)	1,000	—	250
Östergötlands län.....	(7,650)	6,840	(66,170)	52,660	(2,580)	5,110	(2,750)	2,000
Jönköpings län.....	(24,370)	19,650	(43,100)	39,040	(8,370)	17,610	—	5,500
Kronobergs län.....	(38,530)	35,600	(24,760)	26,460	(23,250)	42,010	(1,090)	1,870
Kalmar läns norra	(6,820)	6,840	(11,270)	13,220	(1,150)	7,500	(7,240)	2,000
» » södra	(10,300)	10,010	(10,600)	8,510	—	—	(950)	600
Gotlands län	(7,650)	7,670	(5,320)	5,330	(570)	1,000	(500)	500
Blekinge län	(23,100)	25,680	(23,820)	23,080	(10,120)	20,340	(5,440)	6,900
Kristianstads län.....	(20,000)	20,230	(14,400)	11,570	(4,730)	9,890	(9,030)	8,000
Malmöhus län	(5,000)	5,000	(12,840)	13,220	(2,440)	4,870	(950)	1,000
Hallands län	(17,950)	13,540	(15,040)	12,230	(3,730)	6,540	(5,440)	2,000
Göteborgs o. Bohus län	(15,880)	13,950	(14,400)	13,220	—	300	—	300
Älvsborgs läns norra ..	(15,880)	14,790	(8,140)	7,300	(1,650)	3,550	—	—
» » södra ..	(20,820)	16,050	(18,170)	16,500	(7,600)	9,890	(4,090)	3,000
Skaraborgs län	(13,820)	13,950	(14,400)	16,500	(2,580)	6,300	(4,540)	3,000
Värmlands län	(34,400)	34,890	(31,660)	32,940	(4,020)	7,500	(1,850)	1,500
Örebro län.....	(13,820)	13,950	(28,530)	29,650	(4,730)	8,690	(13,520)	8,000
Västmanlands län	(1,530)	1,570	(2,430)	3,630	(530)	550	—	50
Kopparbergs län	(28,230)	20,230	(15,980)	19,790	(9,040)	20,640	(5,440)	20,490
Gävleborgs län	(7,600)	8,140	(3,330)	1,450	(900)	3,020	—	1,090
Summa	(323,760)	298,540	(389,940)	372,740	(92,350)	182,460	(65,780)	69,550
Västernorrlands län....	(65,300)	45,350	(66,170)	27,020	(2,580)	5,590	(2,750)	3,000
Jämtlands län	(20,000)	18,980	(11,270)	13,870	(1,150)	4,390	(1,400)	1,500
Västerbottens län.....	(132,460)	132,800	(31,100)	35,020	(3,920)	7,560	(27,900)	20,170
Norrbottnens län	(258,480)	254,330	(1,520)	1,350	—	—	(2,170)	5,780
Summa	(476,240)	451,460	(110,060)	77,260	(7,650)	17,540	(34,220)	30,450
Summa	(800,000)	750,000	(500,000)	450,000	(100,000)	200,000	(100,000)	100,000

Med ledning härav och efter höjning av de bägge områdenas statsbidragssummor med 25 resp. 100 procent kan följande uppdelning av statsbidragen på olika rubriker göras.

	Nyodling	Betesförbättring	Stenbrytning	Jordkörning	Summa
Kungl. Maj:ts förslag i årets statsverksproposition....	850,000	600,000	450,000	100,000	2,000,000
Vår beräkning:					
De 4 norrländska länen	900,000	200,000	25,000	75,000	1,200,000
Övriga Sverige.....	400,000	500,000	200,000	100,000	1,200,000
Summa	1,300,000	700,000	225,000	175,000	2,400,000

I enlighet med denna beräkning tillstyrka vi att totalanslaget höjes med 400,000 kr. till 2,400,000 kr. samt uppdelas lika på de bägge områdena.

I ovanstående sammanställning iakttar man, att Kungl. Maj:ts förslag till anslagets fördelning på olika rubriker innefattar en avsevärd utökning av bidragssumman för stenbrytning, nämligen till 450,000 kr. (mot vid 1937 års riksdag tillstyrkta 400,000 kr.), ett belopp som med över det dubbla överstiger vad som under år 1937 beviljades i statsbidrag härför. Den föreslagna stegringen motiveras dock uppenbarligen av att ansökningarna om bidrag till stenröjning — såsom de i statsverkspropositionen sid. 246 angivna siffrorna upplysa om — successivt ökats, medan ansökningarna om bidrag för nyodling och betesförbättring något minskats. Vad jordbruksministern anför om stenbrytningens betydelse för småbrukarna i de kargare jordbrukstrakterna synes oss väl grundat. Höjningen av andelen till stenbrytning till 450,000 kr. tillstyrka vi därför, under förutsättning att jordbruksutskottet vid sin justering gör under anslagsposten för landet i övrigt motsvarande reduktioner å de andra rubrikerna. Vad angår anslagsposten för de fyra norrländska länen, varest stenbrytning icke har någon nämnvärd betydelse, tillstyrka vi förslagsvis den fördelning av totalbeloppet, som framgår av vår ovanstående beräkning; i vart fall måste den vida övervägande delen av medlen härvid komma nyodlingen till del.

Beträffande anslagsvillkoren finna vi visserligen starka skäl tala för att maximiarealen för rätt till bidrag i de fyra norrländska länen höjes från 10 till 15 hektar; då de minsta brukningsdelarna ändock måste ha företräde och ansökningarnas antal är så stort som nu är fallet, avstå vi emellertid från att framställa något yrkande härom. Däremot finna vi det motiverat att för dessa län höja maximibidraget från 250 kr. till 300 kr. pr hektar. Det nuvarande maximibeloppet ligger ofta långt under 50 procent av arbetskostnaderna, och en något större uppmuntran till dessa småbrukare för deras brytande av ny mark vore välbehövlig. Vid bifall till detta vårt yrkande torde det ankomma på Kungl. Maj:t att komplettera hithörande kungörelse.

Vi hemställa sålunda,

1) att riksdagen i anslutning till vad vi ovan påyrkat beträffande anslaget fördelning och statsbidragets maximibelopp måtte för budgetåret 1938/1939 bevilja till grundförbättringar: Bidrag till nyodling, betesförbättring, stenröjning och jordkörning å ofullständiga jordbruk ett förslagsanslag av 2,400,000 kr., därav a) till Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län 1,200,000 kr. b) landet i övrigt 1,200,000 kr.;

2) att riksdagen vidare måtte medgiva rätt för Kungl. Maj:t att under år 1939 bevilja statsanslag till ifrågavarande ändamål intill de ovan angivna beloppen.

Stockholm den 23 januari 1938.

Gösta Bagge.

Karl Magnusson.

Martin Skoglund.

Erik Nylander.

Ivar Anderson.

Gunnar Persson.

R. Lundqvist.

Torgil G. von Seth.